

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
ЛОДЗЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ ВІТАУТАСА МАГНУСА
РУСЕНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АНГЕЛА КИНЧЕВА
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПАВОЛА ЙОЗЕФА ШАФАРИКА
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ЦЕНТР МЕДІАЦІЇ
ТРНАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ ЛОТАРИНГІЇ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
АСОЦІАЦІЯ ФАХІВЦІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА
ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА
УНІВЕРСИТЕТ МАТЕЯ БЕЛА
МОЛДОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРАВНИЧИЙ ЦИТ
ЦЕНТР УКРАЇНСЬКО-ЄВРОПЕЙСЬКОГО НАУКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

VIII Міжнародний правничий форум

ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ПУБЛІЧНЕ ВРЯДУВАННЯ

(до 150-річчя заснування Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича)

30 травня 2025 року

Львів – Торунь
Liha-Pres
2025

*Рекомендовано до друку Вченою радою
юридичного факультету Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
протокол № 13 від 22.05.2025 р.*

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЙ:

Білокурський Руслан – д.е.н., професор, ректор Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Вдовічен Віталій – д.ю.н., професор, декан юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Лученко Дмитро – д.ю.н., професор, проректор із наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Україна.

Серебрянський Дмитро – к.е.н., доцент, виконувач обов'язків ректора Державного податкового університету, Україна.

Коломоєць Тетяна – д.ю.н., професор, член-кореспондент НАПрН України, заслужений юрист України, декан юридичного факультету Запорізького національного університету, Україна.

Вацко Адріан – доктор філософії, декан юридичного факультету Університету Матея Бела, Словаччина.

Паліонієне Нерінга – доктор наук, декан юридичного факультету Університету Вітовта Великого, Литва.

Баш Сергій – д.ю.н., професор, декан юридичного факультету Молдовського державного університету, Молдова.

Пасвенскене Аушріне – доктор наук, доцент кафедри приватного права, заступник декана юридичного факультету Університету Вітовта Великого, Литва.

Ольшовська Андреа – доктор філософії, професор, заступник декана юридичного факультету з міжнародних зв'язків Трнавського університету, Словаччина.

Флорчак Ізабела – доктор філософії, заступник декана з питань міжнародного співробітництва та проєктів факультету права та адміністрації Лодзького університету, Польща.

Крункова Альона – доктор наук, заступник декана юридичного факультету Університету імені Павола Йозефа Шафарика, Словаччина.

Москалі Біолета – доктор філософії, Університет Лотарингії, Франція.

Пономаренко Юрій – д.ю.н., доцент, завідувач кафедри кримінального права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, голова ГО «Всеукраїнська асоціація кримінального права», член робочої групи з питань розвитку кримінального права Комісії з питань правової реформи при Президентові України, Україна.

Колпаков Валерій – д.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету, Україна.

Коларов Емануїл – д.ю.н., доцент кафедри адміністративного права та процедур, адвокат, завідувач кафедри публічного права Русенського університету імені Ангела Кинчева, Болгарія.

Діхтієвський Петро – д.ю.н., професор, академік Національної академії наук вищої освіти України, завідувач кафедри адміністративного права та процесу Інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Україна.

Кобилецький Микола – д.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративного та фінансового права юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, Україна.

Коваль Микола – к.ю.н., професор кафедри адміністративного права, процесу та митної безпеки Державного податкового університету, Україна.

Жаровська Галина – д.ю.н., доцент, завідувач кафедри кримінального права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Гаврилюк Руслана – д.ю.н., професор, завідувач кафедри публічного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Ковбас Ігор – д.ю.н., доцент кафедри публічного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Ющик Олена – к.ю.н., доцент кафедри кримінального права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Білокурська Олена – к.ю.н., доцент кафедри публічного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Бабін Ігор – к.ю.н., доцент кафедри публічного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Крайній Павло – к.ю.н., доцент кафедри публічного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Віхляєв Михайло – д.ю.н., професор, директор Центру українсько-європейського наукового співробітництва, Україна.

Права людини та публічне врядування: матеріали
П 68 VIII Міжнародного правничого форуму, м. Чернівці, 30 травня 2025 р.
Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. – 456 с.

ISBN 978-966-397-501-6

УДК 342.7+351(062.552)

ISBN 978-966-397-501-6

©Чернівецький національний
університет імені Юрія Федьковича, 2025
© Українсько-польське наукове видавництво
«Liha-Pres», 2025

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ПРАВА ЛЮДИНИ – ОСНОВОПОЛОЖНИЙ ПЛАСТ КОНСТИТУЦІЙ

Забезпечення права людини на працевлаштування в умовах поширення штучного інтелекту

Алмаші Ірина Михайлівна, Алмаші Мирослав Михайлович 13

Проблема прав людини в творчості українських мислителів

XIX – поч. XX ст.

Багрій Юрій Михайлович 17

Право на свободу совісті: міжнародний та національний стандарт

Баранюк Є. 20

Конституційне право на приватність в епоху цифрової трансформації: виклики та перспективи

Білокурська Олена Валеріївна 24

Адвокації як напрям діяльності правозахисних організацій

Бондарчук-Ладна Олена Василівна 27

Особливості обмеження прав і свобод людини під час війни:

Конституція України та міжнародні стандарти

Волохов Олексій Сергійович 30

Соціальні мережі як об'єкт адміністративно-правового регулювання у сфері захисту персональних даних

Гавалешко П. С., Колотило Марія Юріївна 34

Електронні докази як спосіб захисту прав людини

Гарашенко Вадим Вікторович..... 38

Розвиток біомедичних технологій як процес вторгнення в природно-біологічну сутність людини, що потребує свого унормування

Двірська О. В. 44

Право на свободу вираження поглядів: особливості реалізації

під час правового режиму воєнного стану в Україні

Донченко Ольга Павлівна..... 50

Самозахисту працівника правоохоронної інституції при здійсненні ним

правоохоронної діяльності як один із засобів забезпечення особистої безпеки

Дякур М. Д., Параниця С. П. 53

Конституційне закріплення права на інформацію: еволюція, виклики та перспективи в умовах демократичних трансформацій

Зетко Богдан Іванович 57

Міжнародне співробітництво та закордонні зв'язки національних меншин (спільнот) України в умовах воєнного стану	
Зозуля Олександр Ігорович	60
Особиста участь у кримінальному провадженні як складова права людини на захист	
Калінніков Олексій Валерійович	64
Карл Лемаєр – доктор Honoris Causae Чернівецького університету	
Кобилецький Микола Мар'янович	68
Деліберативність і права людини: реновація врядування	
Колпаков Валерій Костянтинович	70
Права і обов'язки людини: пріоритетність гармонії єднання над чисельною відповідністю	
Курінний Євген Володимирович	75
Реалізація виборчого права громадян як базова складова розвитку безпосередньої демократії в Україні	
Магновський Ігор Йосифович	79
Порушення прав осіб з інвалідністю внаслідок війни: історичний екскурс	
Малюга Леся Юріївна	82
Еволюція прав дітей в американському суспільстві	
Мацелюх Іванна Андріївна	85
Інтерпретація категорії «правовий статус дитини»: доктринальні підходи та репрезентація в національному праві	
Мішук Інна Володимирівна, Киричук Богдана Сергіївна	88
Сексуальне насильство в умовах війни як складова системного порушення прав людини: українська модель притягнення до відповідальності	
Петронюк Крістіна Романівна	92
Забезпечення прав працівників міграційних органів в період дії режиму воєнного стану	
Погребняк Олена Геннадіївна	95
Аналіз факторів та умов, що корелюють правомірність поведінки в суспільстві	
Полонка Іванна Анатоліївна	97
Встановлення факту народження в Україні: роль системи безоплатної правничої допомоги – центрів з надання безоплатної правничої допомоги	
Рішко Марія Іванівна	101
Права дитини у конституціях держав: проблемні аспекти	
Селезньова Ольга Миколаївна	105
Захист прав споживачів як складова загальних прав людини	
Смерницький Дем'ян Вікторович,	
Тригубенко Марина Володимирівна	107

Конституційно-правові засади ментальної єдності та соціальної інтеграції в умовах тимчасової окупації та воєнного стану в Україні	
Татаренко Галина Вікторівна, Котова Любов Вячеславна	110
Принцип людяності при здійсненні правосуддя	
Тертишник Володимир Митрофанович	114
Механізми реалізації державної політики у сфері захисту прав людини	
Улянченко Юрій Олександрович	117
“Право на пільги” як конституційне право?	
Фулей Тетяна Іванівна	122
Проблеми застосування штучного інтелекту у контексті захисту прав людини	
Харитонов Євген Олегович, Харитонova Олена Іванівна	126
Моделі правового регулювання криптовалют у США: перспективи адаптації в Україні	
Цимбалюк Андрій Ігорович	129
Публічне врядування і право на соціальну підтримку: пошук балансу між ефективністю і гуманністю	
Чалабієва Маріям Рзаївна	133
Права дитини під час збройного конфлікту: міжнародне регулювання	
Чепкова Катерина Олександрівна.....	136
Дотримання прав військовослужбовців	
Чепурний Руслан Вікторович	139
Порушення конституційних прав і свобод людини в умовах військового конфлікту	
Чопорова Ольга Юріївна	142
Конституція України як юридичний гарант забезпечення прав людини	
Чукаєва Вероніка Олександрівна	146
Міжнародні стандарти обмеження прав і свобод людини за надзвичайних умов в національних законодавствах	
Яковлєв Сергій Іванович	150
СЕКЦІЯ 2. СУДОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ	
Процесуальні строки і судовий захист прав людини	
Волюбуєв Анатолій Федотович	154
Проблематика дисциплінарної відповідальності суддів як виду юридичної відповідальності	
Гермак Катерина Олегівна	158
Проблемні питання оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час конкурсної процедури добору суддів Конституційного Суду України	
Гончар Олег Олександрович	160
Судовий захист прав та свобод людини в умовах воєнного стану	
Загурський Олександр Богданович.....	163

Інтеграція онлайн-медіації в судову систему України: концепція обов'язкової досудової фази	
Ільков Василь Васильович	167
До питання щодо виконання судових рішень адміністративних судів	
Ковбас І. В., Коваль М. В.	170
Роль інституту присяжних у захисті прав і свобод людини	
Косиця Ольга Олексіївна	175
Професійна діяльність суддів у Державі Ізраїль: адміністративно-правовий аспект	
Крайній Павло Іванович	179
Суд як суб'єкт господарських процесуальних правовідносин. Склад суду. Підстави для відводу суддів, які додаються до позовної заяви	
Кулікова Анастасія Миколаївна	183
Захист персональних даних дитини у цифровому середовищі: аналіз практики Європейського суду з прав людини	
Лабик Анастасія Русланівна	187
Судовий розсуд як ключовий елемент незалежності судової влади в Європейському Союзі	
Лукашевич Сергій Миколайович	191
Щодо проблеми стандарту доказування у справах про застосування санкцій	
Опанашук Максим Юрійович	194
Штучний інтелект у судовому процесі: виклики для права на справедливий суд	
Похиленко Ірина Сергіївна	198
Судові юридичні гарантії прав людини як основа їх реалізації	
Процюк Ігор Валерійович	202
Практикоорієнтованість наукових досліджень та стажування в правничих шкалах	
Смерницький Дем'ян Вікторович, Тригубенко Марина Володимирівна	207
Відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження в умовах воєнного стану: проблемні питання	
Стратій Олексій Васильович	210
Щодо права на захист від мобінгу у трудових відносинах	
Тихонюк Ольга Володимирівна	213
Від адмінправопорушника до потерпілого: захист прав гравців у незаконній азартній грі	
Топорецька Зоряна Миколаївна	217
Судова дискреція та відповідальність судді: дві справи ЄСПЛ	
Туляков Вячеслав Олексійович	220

Забезпечення права на справедливий суд в умовах воєнного стану	
Хомінець Тетяна Володимирівна	225
Визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави: практика АП ВАКС	
Худик Андрій Мирославович	228
Право фізичної особи на судовий захист в адміністративному суді: проблеми реалізації під час воєнного стану	
Цепенда Д. П.	232
Витрати, пов'язані з розглядом справи під час воєнного стану: доступ до правосуддя	
Шаповалов Максим Олегович, Чайка Вікторія Вікторівна	236
СЕКЦІЯ 3. ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ПУБЛІЧНОЮ АДМІНІСТРАЦІЄЮ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	
Особливості правового регулювання податкових повноважень органів місцевого самоврядування в Республіці Румунія	
Бабін Ігор Іванович	240
Межі дискреційних повноважень публічної адміністрації в контексті захисту прав людини	
Вдовічен Віталій Анатолійович	244
Принцип верховенства права як основа нотаріальної юрисдикції	
Вдовічена Лідія Іванівна	247
Адміністрування відповідальності державних службовців як ключовий інструмент захисту прав людини	
Волошена Вікторія Олександрівна	250
Особливості захисту прав людини в публічному управлінні	
Гамалюк Богдан Михайлович, Мельничук Василь Іванович, Пташник Олександра Іванівна	254
Регулювання оподаткування азартних ігор і права людини: баланс інтересів у правовому полі	
Євсєєв Данило Ігорович	257
Адміністративно-правовий механізм забезпечення реалізації правоохоронної функції	
Калмикова Юлія Олександрівна	261
Публічна адміністрація у механізмі забезпечення права людини на медичну допомогу: функціональні аспекти	
Коваль Анна Миколаївна	265
Оплата праці державних службовців: «вдалою» є запропонована перспектива нормативного оновлення (Законопроект № 8222)?	
Коломоєць Тетяна Олександрівна	269

Цифровізація податкового адміністрування як чинник захисту прав платників податків	
Кошкодан Анна Віталіївна	274
Практика розгляду судами справ про корупційні діяння та інші правопорушення, пов'язані з корупцією на державній службі	
Кравцова Тетяна Михайлівна	277
Захист прав людини в системі органів місцевого самоврядування	
Лис Андрій Богданович, Левкун Тетяна Василівна	280
Захист прав людини в системі публічного адміністрування охорони здоров'я: сучасні виклики та пріоритети відновлення	
Литвин Наталія Анатоліївна	284
Місцеве самоврядування в умовах воєнного стану: проблеми забезпечення ефективності функціонування	
Наливайко Лариса Романівна	288
Перспективи удосконалення нормативно-правового регулювання адміністративних повноважень військових адміністрацій в Україні	
Павчук Ігор Славійович	292
Правові основи надання цифрових послуг: національний та міжнародний досвід	
Проданюк Назар Богданович	296
Декларування як спосіб фінансового контролю публічних службовців та механізм протидії корупції	
Редько Олексій Миколайович	300
Дотримання прав людини в діяльності Держприкордонслужби з протидії кримінальним правопорушенням	
Степанова Юлія Петрівна	304
Залучення ветеранів війни до державної служби: зарубіжний досвід та його значення для України	
Федчишин Сергій Анатолійович	307
Стратегія модернізації сучасного механізму адміністративно-правового захисту права на свободу інтелектуальної діяльності людини з боку публічних органів влади	
Хрідочкін Андрій Вікторович	312
Електронне декларування як превентивний засіб запобігання корупції: адміністративно-правовий механізм	
Цвігун Олена Сергіївна	316
СЕКЦІЯ 4. ІНСТРУМЕНТИ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ВИРІШЕННЯ СПОРІВ	
Архітектура спілкування в медіації: стратегічні інструменти діалогу	
Волкова Наталя Олександрівна	320

Парадигма діалогічності як методичний ключ до пізнання медіації	
Гаврилюк Руслана Олександрівна,	
Пацурківський Петро Станіславович.....	323
Вирішення земельних спорів за допомогою медіації:	
теоретико-правовий вимір	
Долинська Марія Степанівна.....	327
До питання про роль асоціації приватних виконавців України в інтеграції	
медіації у виконавче провадження	
Каращук Катерина Леонідівна.....	331
Вплив права внутрішнього ринку ЄС на укладання та виконання договорів	
у міжнародному приватному праві	
Марченко Дмитро Вікторович	335
Альтернативні способи вирішення публічно-правових спорів	
у сфері митної справи	
Онщик Юрій Віталійович	338
Теоретико-правові засади медіації в системі альтернативного врегулювання	
спорів в Україні	
Паламарчук Ангеліна Іванівна	341
Виклики та перспективи розвитку відновного правосуддя у повоєнний час	
Светлічний Ігор Валерійович, Светлічна Дар'я Ігорівна,	
Светлічна Марія Ігорівна.....	345
Колаборативне право як сучасний альтернативний метод вирішення	
сімейних спорів	
Тюря Юлія Іванівна	349
Роль юристів у міжнародній комерційній медіації:	
виклики та переосмислення професійних підходів	
Федорук Наталія Сергіївна	353
Правові засади гуманістичності медіації	
Шарафін Олександр Володимирович	356
СЕКЦІЯ 5. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ	
ЗАКОНОДАВСТВА ПРО АДМІНІСТРАТИВНУ ПРОЦЕДУРУ	
Європейська стратегія з безпеки дорожнього руху як вектор розвитку	
українського законодавства в цій сфері	
Наливайко Олег Іванович.....	360
Першочергові завдання впровадження закону	
про адміністративну процедуру	
Тимошук Віктор Павлович	363

СЕКЦІЯ 6. КРИМІНАЛЬНА ЮСТИЦІЯ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Деякі проблеми реалізації міжнародно-правових зобов'язань України у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про правопорушення, пов'язані з культурними цінностями

Акімов Михайло Олександрович367

Кримінологічні аспекти насильства щодо жінок, причини, наслідки та механізми ефективного запобігання

Батраченко Тетяна Сергіївна370

Загальні засади кримінальної відповідальності державних службовців в умовах правового режиму воєнного стану

Ганзюк Олександра Олександрівна374

Кримінально-правова політика протидії використанню шкідливого програмного забезпечення в умовах воєнного стану

Євдокименко Денис Миколайович377

Трансформація кримінального провадження в особливий період: нормативні інструменти та правові запобіжники

Застрожнікова Катерина Сергіївна379

Прояви корупції у сфері регулювання земельних правовідносин в умовах воєнного стану та імплементації європейських стандартів врядування в Україні

Ключко Альона Миколаївна, Зеленський Олексій Миколайович383

Merkmale der Anwendung von strafprozessualen Zwang gegen Journalisten

Kovbas I. W., Balkovyi A. M.387

Кіберрозвідка і контррозвідка в Україні: правові межі під час воєнного стану

Ларченко Марина Олександрівна390

Римський статут у практиці Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду

Марченко Андрій Романович393

Щодо згвалтування як злочину проти людяності

Мікус Мар'яна Володимирівна396

Порушення права особи на захист: особливості покарання

Перелигіна Раїса Володимирівна, Собчук Антон Юрійович401

Особливості фіксування правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби

Попович Мирослав Вікторович404

Систематичність як ознака домашнього насильства

Продан Тетяна Василівна407

Судове міжнародне співробітництво у кримінальних справах

Снігур Микола Васильович410

Актуальні питання затримання осіб, які вчинили суспільно небезпечне діяння у стані, яке викликає обґрунтоване припущення про наявність в особі тяжкого психічного розладу	
Тарасова І. В.	412
Імплементація римського статуту Міжнародного кримінального суду в Україні: виклики гармонізації кримінального законодавства	
Татаренко Ігор Віталійович	416
Протидія корупційним практикам: судова практика та реальність в умовах воєнного стану	
Тимофєєва Лілія Юрійвна	420
Трансплантологія норм міжнародного кримінального права в норми кримінального законодавства України	
Тома Маріана Георгіївна	424
Класифікація процесуальних дій пізнавальної спрямованості під час розгляду кримінального провадження в суді першої інстанції	
Фігурський Володимир Михайлович	428
Складові принципу пропорційності при призначенні покарання (нормативні та прикладні засади)	
Хильченко (Макаренко) Анастасія Сергіївна	433
Непокора та невиконання наказу (ст. ст. 402, 403 КК України): ступінь суспільної небезпечності в умовах воєнного стану	
Шевчук Андрій Васильович, Боднарук Олександр Миколайович	
Проблемні питання діяльності органів прокуратури в правовій державі	
Юрчишин Василь Миколайович	441
Реалізація повноважень прокурора при здійсненні контролю за вчинення злочину	
Юрчишин Павло Васильович	446
Запобігання вчиненню кримінальним правопорушенням через оприлюднення інформації про засудження особи	
Ющик Олена Іванівна	452

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СУДДІВ У ДЕРЖАВІ ІЗРАЇЛЬ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Крайній Павло Іванович

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри публічного права,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

м. Чернівці, Україна

Забезпечення стабільного та сталого функціонування судової гілки влади є одним із найважливіших завдань цивілізованої держави. Забезпечення відповідного рівня правосуддя, утвердження справедливості, гарантування можливості для кожної особи права на звернення до суду за захистом своїх порушених прав є важливою складовою дії верховенства права. Можна звичайно проводити відповідні порівняння з країнами у яких суди виконують номінальну функцію у зв'язку із дією авторитарних чи тоталітарних режимів: ними не виконується фундаментальне завдання що покладається на суди: захист індивіда від свавілля держави. При чому словосполучення «свавілля держави» в контексті нашого дослідження розуміється як окремих дія або бездіяльність публічного службовця або ж органу публічної влади які вплинули на відповідне суб'єктивне право приватної особи. Захист особи від надмірного або ж незаконного втручання органу держави у публічно-правових відносинах що призвело до негативні наслідки для такої особи забезпечується, в тому числі, адміністративною юстицією. Її функціонування залежить не лише від наявності законодавства яким визначаються загальні та особливі аспекти реалізації судової діяльності але й від рівня професійної підготовки суддівського корпусу.

Різні країни мають відмінне правове регулювання проходження професійної суддівської кар'єри. Проте спільним для демократичних країн є те що усі вони мають відповідне законодавство яким регулюються питання проходження такої кар'єри, особливості доступу до цієї професійної діяльності, відповідальності тощо. Досвід Ізраїлю свідчить про те що ведення воєнних дій є не лише перешкодою але й можливістю вирішувати питання які стосуються правового регулювання функціонування як окремої гілки влади так й окремих інститутів права що є невід'ємною складовою права.

Порівнюючи його із актуальним станом адміністративно-правового регулювання проходження суддівської кар'єри за законодавством України спільною ознакою є те що дія правового режиму воєнного стану

не стала перешкодою не лише для функціонування судової системи але й пришвидшила вирішення важливого завдання яке стосується заповнення вакантних посад суддів на рівні загальних та апеляційних судів [1].

У попередніх наших дослідженнях ми звертали нашу увагу на факторах які вплинули на формування та функціонування судової системи професійної діяльності суддів у Державі Ізраїль. Так, відсутність єдиної писаної Конституції є постійним тригером що обумовлює постійний конфлікт між виконавчою та судовою гілками влади. Як не дивно, це створило діючий механізм який захищає кожного суддю та їх адміністративний персонал від надмірного політичного впливу зі сторони виконавчої влади. Формування професійного суддівського корпусу відбувався завдяки наявності великої кількості високо кваліфікованих правників що отримали юридичну освіту у країнах Європи, Сполучених Штатів Америки тощо. Іще одним фактором який дозволив сформувати відповідне адміністративно-правове законодавство яким врегульовано проходження суддівської кар'єри була доктрина «загального права» яка була основою у часи дії британського мандату на території Палестини. За дуже короткий проміжок часу це дозволило підготувати належне юридичне підґрунтя для забезпечення саме незалежного та професійного суду, проходження суддями своєї кар'єри, отримати необхідний та достатній рівень гарантій від свавільного втручання зі сторони виконавчої чи законодавчої влади [2, с. 621].

Вказані вище фактори, незважаючи на свою різноманітність та суперечливість, дозволили сформувати чіткі, прозорі та ефективні правила проходження суддівської кар'єри яка може бути використана як позитивний приклад обмеження політичного впливу на функціонування судової системи. Це дозволило забезпечити позитивний ефект для проходження суддівської кар'єри у Державі Ізраїль: посада судді є почесною та знаковою не лише для суддів але й усього суспільства. Шлях до формування таких правових механізмів проходження суддівської кар'єри був не легким. Те що виступило у якості тимчасового розв'язання протиріччя між виконавчою та судовою гілками влади стало постійною основою яка забезпечила сталість діяльності суддів та судів. Аналізуючи ізраїльське законодавство з даного питання можемо зазначити що воно, переважною мірою, має подібні, якщо не ідентичні положення порівняно з українським законодавством. Водночас воно позбавлене надмірної зарегульованості в частині добору на посаду суддів, кар'єрного розвитку судді, набуття відповідного адміністративно-правового статусу як окремого виду публічного службовця.

Є подібні положення які стосуються обмежень у діяльності судді, проте процедура притягнення до відповідальності як й призначення відбувається за участі одного органу – Комісії з добору суддів. Якраз навколо нього відбулись найжвавіші суперечки під час проведення судової реформи що призвело до прийняття рішення Верховного Суду та визнання затвердженого Кнесетом закону таким що не відповідає положенням Основних законів у рішенні «Movement for Quality Government v. Knesset» HCJ 5658/23 [3].

Цим безпрецедентним рішенням Верховний Суд іще раз вказав на свою незалежність та професійність що відмежовує діяльність суддів від спроб політиків посилити вплив виконавчої влади очолюваної Прем'єр міністром Ізраїлю. У цьому контексті зазначимо що діюче законодавство яким врегульовується проходження суддівської кар'єри включає в себе Основний закон: судова влада [4]. В цьому аспекті досвід Ізраїлю може бути корисним для вітчизняного законодавця. На сьогоднішні, окрім Закону України «Про судоустрій та статус суддів», є ряд підзаконних документів якими закріплюються правові та організаційні аспекти що, наприклад, стосуються проведення конкурсних доборів на посаду судді. На нашу думку ускладнення доступу до професії судді може призвести до негативних наслідків у майбутньому, адже з врахуванням актуальної статистики серед українських правників бажаючих на зайняття вакантних посад суддів не так багато. Наприклад, згідно інформації Вищої кваліфікаційної комісії суддів остаточно кількість осіб які виявили бажання взяти участь у конкурсі на посади суддів місцевих загальних, адміністративних та господарських судів склала 8549 кандидатів та 1800 вакансій [5]. Діючий порядок проведення конкурсу надзвичайно ускладнив можливість доступу до суддівської професії при вкрай складній ситуації із наповнюваністю особового складу серед суддівського корпусу всіх ланок. Тому ускладнена процедура набуття адміністративно-правового статусу судді шляхом проведення конкурсної процедури добору може призвести до відсутності достатньої кількості висококваліфікованих та професійних суддів.

Створена система органів яка займається конкурсним добром та притягненням суддів до відповідальності теж має суттєві недоліки. В першу чергу це стосується адміністративно-правового статусу Вищої кваліфікаційної комісії суддів (далі – ВККС) та Вищої ради правосуддя (далі – ВРП). З аналізу їх повноважень які визначені спеціальним законодавством вони виконують ті ж повноваження що й Комісія з добору суддів у Державі Ізраїль: проводять конкурси на заміщення вакантних посад та забезпечують їх адміністрування; вносять подання щодо призначення кандидата на посаду судді, здійснюють притягнення судді до відповідальності, приймають рішення про звільнення судді з посади тощо. На відміну від українського законодавця, ізраїльські

представники виконавчої та судової влади через майже два десятиліття після здобуття незалежності дискутували щодо того яка модель забезпечення функціонування судової системи дозволить забезпечити незалежність суддів.

Прийняття в середині 1980-років Основного закону: судова влада остаточно закріпило за Комісією з добору суддів статус незалежного та фахового органу який наділений повноваженнями здійснювати добір на посади суддів, проводити дисциплінарні розслідування, відстороняти діючого суддю у випадку вчинення ним кримінального правопорушення. Кількість членів Комісії також відображає представлення усіх ключових акторів які у рівній пропорції долучені до забезпечення проходження суддівської кар'єри відповідного кандидата. До її складу входять дев'ять осіб: Голова Верховного Суду; два інших судді Верховного Суду які обираються іншими суддями Верховного Суду; Міністр юстиції (Голова Комісії – авт.) та ще один міністр, який призначається урядом; два члени Кнесету які обираються Кнесетом та два представники Асоціації адвокатів, обрані Національною радою Асоціації адвокатів [4].

Отже, адміністративно-правові основи проходження суддівської кар'єри як різновиду публічної служби у Державі Ізраїль є сталими та ефективними незважаючи на спроби змінити їх через голосування Кнесетом відповідних змін. Діяльність Комісії з відбору суддів є яскравим прикладом формування простої та водночас ефективної бюрократичної складової яка не лише демонструє високий професійний рівень у своїй діяльності але й забезпечує незалежність як окремого судді так й усієї судової системи. У цьому аспекті доцільним є врахування такого досвіду та перегляд діючої системи органів які забезпечують проходження суддівської кар'єри в Україні з можливим утворенням єдиного органу до складу якого входили б представники законодавчої та виконавчої влади, Верховного Суду, Міністра юстиції України та представників Ради адвокатів України.

Література:

1. У ВККС озвучили основні етапи та строки проведення добору суддів у місцеві суди. PRAVO.UA. URL: <https://pravo.ua/u-vkks-ozvuchyly-osnovni-etapy-ta-stroky-provedennia-doboru-suddiv-u-mistsevi-sudy/> (дата звернення: 09.04.2025).
2. Крайній П.І., Торончук І.Ж. Правове регулювання діяльності судів у Державі Ізраїль. *Аналітично-порівняльне правознавство. Електронне наукове видання*. Вип. № 2, 2025. С. 621-625.
3. Movement for Quality Government v. Knesset HCJ 5658/23 | Cardozo Israeli Supreme Court Project. *Cardozo Israeli Supreme Court Project*.

URL: <https://versa.cardozo.yu.edu/topics/constitutional-amendment> (date of access: 5.03.2025).

4. Basic-Law: The Judiciary. (Originally adopted in 5748 – 1984). *National Legislation Database*. URL: <https://m.knesset.gov.il/EN/activity/documents/BasicLawsPDF/BasicLawTheJudiciary.pdf> (date of access: 12.03.2025).

5. Для участі у доборі на 1 800 посад суддів місцевих судів подали документи 8 549 кандидатів – як проходили добори попередніх років. *Судово-юридична газета*. URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/327133-dlya-uchastiya-v-otbore-na-1-800-dolzhnostey-sudey-mestnykh-sudov-podali-dokumenty-8-549-kandidatov-kak-prokhozili-otbory-predyduschiikh-let> (дата звернення: 09.04.2025).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-501-6-48>

СУД ЯК СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН. СКЛАД СУДУ. ПІДСТАВИ ДЛЯ ВІДВОДУ СУДДІВ, ЯКІ ДОДАЮТЬСЯ ДО ПОЗОВНОЇ ЗАЯВИ

Кулікова Анастасія Миколаївна

студентка

Навчально-науковий інститут права,

*Науковий керівник: **Чайка Вікторія Вікторівна***

доктор юридичних наук, доцент,

професор кафедри фінансового та податкового права,

Державний податковий університет

м. Ірпінь, Україна

Господарські правовідносини є наріжним каменем економічного розвитку, адже вони регулюють взаємовідносини суб'єктів господарювання, забезпечують виконання договірних зобов'язань та сприяють стабільності ринкової економіки. Судовий розгляд господарських спорів виступає ефективним механізмом захисту прав і законних інтересів бізнесу, тому питання формування складу суду та підстав для відводу суддів набувають особливої актуальності. До цього аспекту додається й думка науковців, які акцентують увагу на необхідності вдосконалення судової практики з метою підвищення довіри учасників господарських відносин до правосуддя.

Суд як арбітр господарських правовідносин виконує такі ключові функції: